

Veličastna verska manifestacija na Dolenjskem

Velikanski eharistični kongres v Novem mestu

Novo mesto, dne 28. avg.

Tudi v Novem mestu se je vršil preteklo soboto in nedeljo eharistični kongres, ki je nad vse krasno uspel. Ze v soboto, dne 27. avgusta popoldne so se pričele zgrinjati v Novem mestu od blizu in daleč množice ljudi proti kapiteljski cerkvi, katera je bila središče in izhodišče vsega slavlja. Zvečer pa, ko je odzvonilo Ave, so veličastno zapeli zvonovi vseh cerkev v prepletem klenkanju, ter naznanjali pričetek veličastnih slavnosti.

Pričele so se zgrinjati množice v krasno okrašeno kapiteljsko cerkev, zabučale so orgle, a pred oltarjem je bilo izpostavljeno sv. Rešnje Telo v nočno češčenje. Množica je naraščala vsak hip. Kakor ogromen veletoč je valovala — glava pri glavi — po notranjšini starodavne kapiteljske cerkve, katera menda še nikoli, odkar stoji, ni sprejela vase toliko mase ljudstva ko na ta dan. Do polnoči je verno ljudstvo molilo. Tedaj pa so zopet zapele orgle; pričela se je polnočnica. Ob priliki eharističnega kongresa je bilo uvedeno — menda prvič v takem obsegu in prvič v Novem mestu — ljudsko petje. Vela je vsa cerkev, vsa ogromna množica, da je gromovito bučalo in odmevalo od cerkvenih sten kakor grom. Bilo je to nekaj veličastnega, nekaj neskončno lepega.

Po maši je večina ljudi, zlasti oddaljenih, prenočila in premolila v cerkvi in tudi zunaj nje. Drugi dan v nedeljo jutraj pa so se začele sv. maše zelo zgodaj, da je mogla vsa mnogobrojna duhovščina priti na vrsto. Vmes pa so se vrstili govori: za moše in fante v frančiškanski cerkvi, za žene, matere in dekleta v kapiteljski cerkvi. Vsi govori so bili čudovito lepi, govorniki pa, da da bi jih poslušali kar naprej. Po 10. sv. maši

se je razvila iz kapitelja velikanska procesija, ki se je vila po vsem mestu, katero je bilo zelo lepo okrašeno, doli do mostu, nato pa nazaj k cerkvi, kjer je bil zaključni govor z blagoslovom, nakar je mogočno zadonela himna eharističnemu Kralju »Povsod Bogac«, s čimer je bila opoldne prireditve končana.

Kakor pri mašah, tako je bilo tudi pri procesiji ljudsko petje. Vsaka fara je pela zase. Take procesije Novo mesto še ni videlo nikdar. Par tisoč ljudi: Mirijine družbe vseh far novomeške dekanije, razna društva in korporacije, med temi novost-lepa četica Frančiškovih križarjev in Sester sv. Klare, v krasnih uniformah z dvema praporcema, nešteto bander med njimi mogočna velika farna bandera, zastav in praporov, pa pisana množica, vsa glasno pojoča ali pa moleča, nazadnje pa mnogobrojna duhovščina s sv. Rešnjim Telesom. Pod baldahinom, ki so ga nosili in poleg svetili mladi, člani Kat. društva rok. pomočnikov, je nosil mil. g. prošt novomeški Karel Cerin Najsvetejši. Vsa ta veličina je pri Novomeščanih vzbudila vsaj za hip veliko spoštovanje do eharističnega Boga. Novomeščani se niso še nikoli tako spodobno obnašali, razen nekaterih pihloglavcev in nekaterih drugih, ki so kljub procesiji nemoteno igrali svojo igro naprej. Sicer pa je vsakdo upognil svoje koleno in tako skazal svojemu Bogu dolžno čast.

Ta veličastna eharistična prireditev, ta velikanska verska manifestacija, kakršne v Novem mestu še ni bilo. — tudi ob priliki prvega Katoliškega shoda ne — bo ostala vsakteremu, ki se je je udeležil, v trajnem spominu. — V teh težkih časih, ki danes tlačijo ubogi slovenski narod, je bila ta prireditev res prav na mestu in prepotrebna! Zato pa »Povsod Bogac«!

Dve slovenski slavnosti

Slomškov in društveni jubilej

Velenje.

V Šmartnem pri Velenju smo 28. avgusta zaeno proslavili obe obletnici: šestdesetletnico prosvetnega društva in sedemdesetletnico Slomškove smrti. Cerkevna svečanost se je vršila predpolne v podružni cerkvi v Velenju, kjer je bila blagoslovljena nova društvena zastava, ki bo trajen spomin na društveni šestdesetletni jubilej in vztrajen opomin k novemu, pomnoženemu prosvetnemu delu. Izdelale so jo v splošno zadovoljstvo šolske sestre v Mariboru po načrtu Helene Vurnikove. Na eni strani zastave je podoba Marije Brezmadežne — simbol (znak) verske mladinske organizacije; na drugi strani je odprta knjiga sv. pisma in druge knjige z zvezdo — simbol krščanske prosvetne organizacije.

Slavnostni govornik, predsednik Prosvetne zveze dr. Hohnjec je v cerkvenem govoru na osnovi Slomškovih besed in v njegovem slogu protolmačil Slomškov kulturni in prosvetni program, s katerim je naš veliki ljudski voditelj opredelil življenjsko postavlo za slovenski narod. Slomškove prosvetne smernice so večno resnične in večno lpe, kakor je večno istinita in lepa krščanska resnica, iz katere so vznikile. V njih je v skladno celoto združeno katolištvo in slovenstvo.

Popoldne je bila prosvetna prireditev v Šmartnem v Društvenem domu. G. dr. Hohnjec je s kratkimi krepkimi potezami začrtal zgodovino društva, ki spada med najstarejše prosvetne organi-

zacije na deželi. Mladenič Čretnik pa je lepo deklariral prigodno pesem. Dva pevski zbora: šentjanžki pod večim vodstvom g. župnika Weisa, in šmartno-velenjski pod upraviteljem vodstvom domačega organista sta odpele lepe slovenske pesmi ter žela veliko odobravanje.

Slovenski lantje zborujejo

Maribor, 29. avg.

Iz vseh fara bližnje mariborske okolice so hiteli včeraj h krasni razgledni točki pri Urbanu lantje na svoj tabor. Od Sv. Petra in Kamnice, Hoč in Selnice, Sv. Križa in Svečine, Gornje Kungote in Jarenine, Sv. Jakoba in Šentjanža ter od Sv. Marjete. Fantje od fare! Najprej so poslušali pridigo bogoslovnega profesorja dr. Jeraja, ki jih je navduševal za vzvišene krščanske vzore, nato pa so prisostvovali sveti maši, ki jo je imel kamniški župnik Franc Božiček. Po sveti maši je bilo zunaj pred cerkvijo zborovanje fantov, ki ga je otvoril in vodil Mirko Geratje. Govoril je najprej ravatelj F. Jerabje o smernicah, ki jih mladina najde v Slomškovih zlatih naukih in reklih, nato pa so pozdravili zborovanje še lantje iz raznih fara in sicer Franjo Pesek iz Kamnice, abiturient A. Graif od St. Janža, R. Skamler od Sv. Petra, Lovrenčič iz Selnice in Joško Šketa iz Jarenine. Vsi ti govori so navzoče prepričali o vedrem in zdravem duhu, ki polje v dušah slovenskih fantov. Med sv. mašo in pri zborovanju je lep in ubrano pel moški pevski zbor iz St. Janža pod vodstvom neumornega organista Colnarice. Bil je lep in solnčen dan v življenju naše fantovske mladine.

Gospod. katastrofa na Primorskem

Delovanje politične policije

Bohinjska Bistrica, 27. avgusta.

Tržaška katastrofa je vedno bolj očitna. Stevilke o prometu kažejo, da je v letošnjem juliju celotni promet znašal le še 68 odstotkov celotnega prometa iz lanskega julija. V dobi 7 mesecev od januarja do konca julija je promet znašal lani 242 tisoč ton, letos pa 208 tisoč ton. Od lani do letos je torej upadel v enaki dobi za 14 odstotkov. Letoviški kraji po deželi čutijo letos tudi krizo. Tujcev je v primeri z lanskim letom izredno malo. Nedeljski izletniki dajo kaj malo zaslužka podeželskim gostilnam.

Cene poljedelskih produktov so zelo nizke v Trstu. Krompir se plačuje na debelo po 16 lir kvintal, paradižniki po 10 lir. Sadja je veliko na ponudbo, zlasti kosičastega. Breskve imajo sicer precej ugodno ceno (ca 120 lir), češnje bodo čisto poceni. Kmetu se ne izplača režijskih stroškov. Dobra drva ponujajo po Trstu po 7 lir kvintal, seno po 14.

O zadevi Lojzeta Bratuža imamo še sledeče poročilo. Ker je imel policijski »opomine« (ammunimento), moral je biti vsak večer zgodaj doma. K takemu pridejo lahko vsako noč agenti poli-

cije, da se prepričajo, ali je res doma. Agentom mora na zahtevo izročiti ključne svojega stanovanja, da lahko prilomastijo vsako poljubno uro noči naravnost v spalnico svoje žrtve. Bilo je 29. julija, ko so agenti večerno uro našli Bratina doma v družbi dveh prijateljev. Drugi dan je bil klican na kvesturo, kjer so mu povedali, da sta dotična dva »sumljivi« osebi in gorje, če ga še kdaj najdemo s takimi skupaj. Italijanski policijski zakon je v tej točki fenomenalen. Posvarjenec to pravkar opisane šarže je strogo prepovedano »občevati s sumljivimi ljudmi«. Vodi človek, koga imajo oni za sumljivega! Če se prijatelja ogneš, utegnejo ga še zapreti, ker si ga s prstom pokazal... Če ga pa ne zaprejo, res ne veš, kako da je sumljiv... Kak dan potem se je Lojze Bratuž šel kopat v Sočo. Vračal se je domov zopet z dobrimi znanci. Na poti so ga agenti ustavili. Ze 2. avgusta je bil po naglem postopku obsojen sodniško na 3 mesece zopora, po končanem zoporu pa še na 2 leti »posebnega policijskega nadzorstva« (vigilanza speciale), kar je višja stopnja trpinčenja. Glede identitete »sumljivih« tovarišev so agentje pred sodiščem krivo pričali.

Velik požar v Iški vasi

Ljubljana, 29. avgusta.

V noči od sobote na nedeljo je bilo nebo nad Ljubljano ožarjeno, ko je gorelo pri posestniku Kocjanu na Dolenjski cesti (glej poročilo v »Ponedeljskem Slovence«), prav tako pa je tudi v noči od nedelje na ponedeljek močan žar južno od Ljubljane naznanjal novo požarno žaloigro. Gorelo je v Iški vasi, kjer se je vnelo ob 11 zvečer. Sij plamenov je bil tako močan, da so v Trnovem mislili, da zopet gori kje na Poti na Rakovo ješlo in so iz trnovske stražnice obvestili poklicane gasilce. Ti so odhiteli tja z orodnim avtom. Prišli so prav do Malega grabna, kjer so opazili, da so plameni mnogo bolj oddaljeni, kakor so mislili. Sklepali so, da gori najbrže kje v Črni vasi in so odhiteli nazaj, nato čez šentjakovski most na Ižansko cesto. Vozili so po cesti, nikakor pa niso mogli razločiti, kje pravzaprav gori. Plamen je bil močan, toda skoraj vedno enak oddaljen. Pri barjanski šoli so srečali barjanske gasilce, ki so se tudi vračali. Ti so poklicanim gasilec povedali, da mora goreti daleč kje pod Krimom in da se ne izplača voziti tako daleč, ker bodo prišli gotovo prepozno. Poklicni gasilci so se nato vrnili.

Gorelo je v Iški vasi, čedni in lepi vasi pod Krimom. Goreti je pričel pri posestniku Martinu Japlju v Iški vasi 60. Vnela se je najprej otava v skednju. Plamen je izbruhnil naenkrat visoko pod nebo, kakor da bi se bil vnel smodnik, pa saj ni čudno, ko je imel Japelj pod streho okoli 50 voz sena, otave in druge krme. Oddot tudi strahoviti ali plamenov, viden čez vse Ljubljansko barje.

Otava je bila popolnoma suha. Kakor blisk se je ogenj preselil še na Japljevo hišo. Po vasi so pričeli klicati ljudje: »Gorile! Japljeva družina je planila na prosto in hitela reševati, kar se je dalo, najprej seveda živino. Med silnim trčenjem se je v nekaj minutah sesul Japljev skedenj in pogorel do tal. Hiše v Iški vasi so zidane precej strnjeno. Iskre mogočnih plamenov so že v naslednjih minutah zantile še hišo in gospodarsko poslopje Marjete Kramerjeve ter Prodarnjevo hišo z gospodarskim poslopjem. V tej hiši je spala zelo številna družina delavca Petra Tanciga. Ko je bila že v največji nevarnosti, da zgori v snu ali pa se od dima zaduši, so jo vzbudili obupni klici vaščanov. Družina si je skozi plamene in dušeci dim komaj rešila golo življenje.

V Stavčevi gostilni v Iški vasi so imeli gasilci iz Iške vasi prav tedaj svoje veselico, ki je trajala od popoldne. Sredi največjega razpoloženja so gasilci čuli klice: »Gorile! Planili so z veselice k svojemu orodju in odhiteli k požaru. Prišli so res hitro in pričeli reševati. Gorečih treh hiš in gospodarskih poslopij, polnih suhe krme, seveda niso mogli rešiti, pač pa so preprečili, da se požar ni razširil na vso vas, ki bi kmalu postala žrtev plamenov. Lastniki najbolj ogroženih hiš so si pomagali s tem, da so obkladali strehe in stene z mokrimi rjuhama in koci. Za domačini gasilci so kmalu pridrveli na kraj požara gasilci z Laverce, Skoflje, iz Vrbljenj, Matene, Iga, Iške Lokve in Brešta-Tomišlja. Gasilci so ogenj hitro pogasili, čeprav jim je nagajalo pomanjkanje vode. Potok

IV. slovanski kongres v Zagrebu

Od 1. do 5. septembra t. l. se vrši slovanski kongres v Zagrebu. Celodnevna oskrba v Zagrebu 50 Din. Sama prenočnica za one, ki imajo privatno hrano, 6—7 Din.

Resolucije in poročila Bratislavskega kongresa glej v Času 1931, III-IV. Poročilo II. slovanskega kongresa v Ljubljani, kjer je važen predvsem referat dr. Griveca: o cilimethodijski ideji. Vse informacije v Slovenski dijaški zvezi v Akademskem domu, Miklošičeva cesta 5 v četrtek 1. septembra 1932 od 8—12 dopoldne.

Zvestemu sinu slovenskega naroda

Rova, 28. avgusta.

Odkritje spominske plošče slovenskemu pisatelju in velikemu dobrotniku Slovencev, gardnemu podpolkovniku Jerneju Andrejki-Livnogradskemu se je vršilo v nedeljo, 28. avgusta na njegovi rojstni hiši v Dolenjah, občini Rova v kamniškem okraju. Odkritja so se udeležili v prvi vrsti domači in sorodniki, kajti slavnost je bila zamišljena v najožjem rodbinskem krogu. Zato širša javnost o odkritju ni skoraj vedela, ker tudi v časopisih ni bilo nikakega obvestila. Vendar so se zbrali poleg številnih domačih tudi bližnji okoličani, da počaste spomin moža, ki je v najtežjih časih krepko in brez strahu zastopal slovensko misel, slovensko naziranje in slovensko pokolenje. Izmed organizacij se je odkritja udeležila le Zveza bojevnikov po svojih odposlancih. Na vzhodni strani rojstne hiše je vzdana plošča, pod njo je pa postavljen kip sv. Jerneja, ki je poleg slavljenčevega patrona tudi zaščitnik in zavetnik Andrejkove domače hiše. Rovski župnik g. Golmajer je ob 4 popoldne blagoslovil kip, nakar je pojasnil srezi načelnik v p. g. dr. Rudolf Andrejka pomen slavnosti, za njim je pa odposlanec Zveze bojevnikov g. Rado Šturm v kratkih jedrnatih besedah proslavil spomin zaslužnega moža kot vojaka, pisatelja in dobrotnika. Nato so odposlanci Zveze bojevnikov položili k plošči lep lavorov venec. Sol. upravitelj g. Franc Šmajdek iz St. Vida nad Ljubljano, ki je bil s pokojnikom več let kot Sol. upravitelj na Rovih v stikih in je poznal njegovo plemenito srce, je poudarjal lepe poteze iz življenja velikega pokojnika. S tem je bila priredna slovenost končana in družba se je sestala k zakuski, kjer se je spomnil gostoljubne Andrejkove hiše v vznesenih besedah vseuč. prof. g. dr. Polec. S težkim srcem so zapuščali prisotni gostoljubno hišo, domače in lepo dolinico, ki nam je dala moža.

Tomažičeva smrt pod Košuto ni več zagonetka

Rajni Janez Tomažič ni bil umorjen, ampak se je ponesrečil

Ljubljana, 28. avg.

V nedeljo smo poročali o tem, da je končana preiskava o smrti Janeza Tomažiča, ki so ga pogrešali od 7. aprila 1928 in čegar okostje so našli 26. avgusta 1930 pod Košuto. Na podlagi čisto točnih podatkov, ki smo jih prejeli na merodajnih mestih, moramo danes ugotoviti, da je preiskava nedvoumno dognala, da hlapec Tomažič Janez sploh ni bil umorjen, marveč da je po petini padel v propad in se tam ubil.

V zadnjem poročilu je bilo povedano, da je bil podan sum, da se je na Janezu Tomažiču izvršil roparski umor, češ ker je imel pri sebi večjo množico tihotapskega blaga. V resnici pa se je

dognalo, da ni mogel imeti pri sebi nobenega tihotapskega blaga, ker je šel šel po tako blago na Korosko. Na podlagi vseh teh ugotovljenih dejstev se je sodišče prepričalo ne le o tem, da so prijeli širje: I. Zupančič z Golnika, Anton Škerjanc iz Senične pri Trzinu, Andrej Golmajer z Golnika in Andrej Mali z Golnika popolnoma nedolžni umora in vsakega zločina, ampak tudi o tem, da rajni Janez Tomažič sploh ni bil umorjen, marveč da se je surotno ponesrečil na zelo nevarnem mestu pod Košuto.

Na podlagi vsega tega je jasno dokazano, da nesrečna smrt Janeza Tomažiča ni nobena zagonetka več.

Pomen in namen kongresa narodnih noš v Ljubljani

Kongresi so prišli v modo, i saj ne mine teden, da bi ne čuli o njih. Razveseljivo je, da podpirajo naše oblasti kongrese vsestransko in da se kongresisti sami zavedajo svojih funkcij in svoje odgovornosti do kongresov in njihovih nalog. Toda ni dovolj, da uvidevajo le oblasti pomen takih zborov; treba je, da se za to zainteresira tudi širša javnost. Današnje življenje posameznika je tako odvisno od skupnosti, da pa more vzbuditi kongres le, če je stvaren v videz, da nima z njim nič skupnega. Zanimanje za more vzbuditi kongres le, če je stvaren v svojem programu, če je način prireditve vsebinsko primeren, če je polnoštevilna udeležba, če je novodobno publiciran in reklamiran itd.

Na vabilo ljubljanske velesejske uprave izvajam v tem članku nekaj misli o pomeni in namenu prvega vseslovenskega kongresa narodnih noš v Ljubljani. Zaradi tega, kar sem v uvodu o kongresih napisal, moramo tudi ta kongres toplo pozdraviti. Ako se bo izvajal dosledno po oranem načrtu in ako bodo narodne noše pravilne in originalne, bo vsekakor kongres uspel in bo njegov namen gotovo dosežen. Mislim, da je prvenstveno namenjen kongres medsebojnemu spoznavanju slovenskega narodopisja, potem pa dvigu našega tujkega prometa. Medsebojno spoznavanje udeležencev, izmenjavanje misli in idej, bo dvignilo zanimanje za lepo narodno nošo, pa narodne običaje, za etnografijo narodov, kar je v najtesnejši zvezi s kulturnostjo. Kljub temu, da bo spreved na zunaj višek kongresa, bo notranje idejno zasledovala prireditve globlje naloge, ki morajo roditi tesnejšo zvezo za slovensko folkloro; saj ravno v folklori vidno bdi duša posameznega naroda. Tako leži tudi v narodni noši — povdarjam v pristni narodni noši — naša slovenska davčina, ki je zrela dedov in pradedov in ki je nam berilo njihovega čuvstvovanja, občutja in lepote.

Narodna noša v obče je vtelesenje ljud-

Iška, ob katerem je vas sezidana, je namreč v tem času docela suha, vsaj tu, tik pod Krimom, tako da si morali gasilci pomagati z vodo iz vsakega vodovoda, ki pa ima šibko kapaciteto in teče bolj počasi. S požrtvovalnostjo, z vneto in s pridnim gašenjem pa so vrli gasilci omenjenih društev le dosegli, da so ogenj zadušili in rešili vsaj ostalo vasa uniženja. Od omenjenih treh hiš in gospodarskih poslopij pa je ostalo le žalostno pogorišče.

Največjo škodo ima seveda posestnik Japelj, pa tudi drugih dveh posestnikov škoda je velika. Cenijo, da znaša skupna škoda okoli 250.000 Din. Zavarovani pa so vsi trije posestniki za mnogo manjšo zneske.

Kako je požar nastal, ni točno znano. Da bi požar nastal slučajno, ne verjame v Iški vasi skoraj nihče, vsi pa mislijo, da je bil ogenj podtaknjen. Orožniki vneto preiskujejo okolnosti pri tem požaru in upajo, da kaj kmalu primejo pravega krivca.

5.000.000

Danes zadnji dan!

Ne premisljujte, kupite nemudoma

srečko za zgradbo katedrale

društva sv. Vincencija v Belgradu

in kar Vas danes že

teži in skrbi

more že jutri biti Vam v

veselje in blagostanje!

Dobitki:

2x2.500.000 Din, 2x500.000 Din,
10x100.000 Din, 100x10.000 Din

Glavni dobitnik:

5.000.000 dinarjev

Cene dvojna $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{4}$ $\frac{1}{8}$

srečk: Din 200—100—50—25—

Žrebanje: 31. avgusta 1932!

Srečke se dobe povsod!

Centralna uprava:

Belgrad, Ulica Jovana Ristića 20

Prodajna podružnica:

Zagreb, Trtkova ulica 5

10.000

kategora največja vršina je bila, da je vzorno ter strastno ljubil rodno zemljo in slovensko ljudstvo. Žal, da se ni slovenost vršila v večjem obsegu, da bi se je udeležilo naše ljudstvo od blizu in daleč, saj še žive ljudje, ki so velikega pokojnika nele poznali, ampak prejimali od njega mnogo dobrot.

Želim, da bi naša javnost ne zasledovala tega kongresa le kot veselični pojav, temveč kot sestavni del slovenske kulture ter da bi s svojim aktivnim sodelovanjem in tudi s svojo navzočnostjo pripomogla k uspehu te originalne in pomembne prireditve.

Maksim Gašpari.